

Finlands störste son – Mannerheim

En av årets största läsoplevelser är Dag Sebastian Ahlanders biografi *Gustaf Mannerheim* (Historiska Media). Författaren har rik erfarenhet av förhållanden kring Finska viken. Han var svensk generalkonsul i Leningrad vid Sovjetunionens fall, han upprättade den första utländska representationen i Estland sedan 1940 och var den ende utländske representanten vid Estlands självständighetsförklaring 1991.

Hans bok är en ingående skildring av Gustaf Mannerheims livsväg och personlighet, bl.a. med användande av brevmaterial. Mannerheim är ett exempel på sanningen i Solsjenitsyns ord: ”Historien är berättelsen om det oförutsedda.” Som barn och ungdom var Gustaf ständigt i meningslösa konflikter med sin omgivning. Hans mor skrev: ”För de andra barnen är jag inte orolig, men vad i all världen skall det bli av Gustaf?” Hon kunde inte ana att han skulle befria Finland och sedan under två krig försvara dess självständighet för att till sist leda det till fred med den store grannen i öster. Två gånger valdes han till Finlands statsöverhuvud. När han av en enig riksdag valts till president 1944, yttrade han: ”Förlitande mig på den Högste hoppas och tror jag att vi, med stöd av riksdag och regering och med ett endräktigt folk bakom oss, skall lyckas värna vår självständighet och vår nationella existens.”

1918 fick Mannerheim utkämpa ett frihetskrig som blev ett inbördeskrig. Såren blev djupa. Men han förstod att vägen fram inte heter hämnd utan försoning. Det av honom instiftade barnskyddsförbundet räddade livet på många barn till hans motståndare.

Mannerheims insatser som statsöverhuvud var korta men avgörande för Finland. Själv var han och ansåg sig inte vara något annat än soldat, och soldaten är statens tjänare. Men även i den rollen hade Mannerheims politiska intuition största betydelse. I kampen mellan Sovjet och Tyskland tycktes tyskarna nära att segra. Mannerheim höll det för uteslutet. Ryssland väldiga yta, enorma befolkning och outtömliga naturrikedomar gör att det inte kan besegras. Men den inre styrkan hos ett litet folk i Rysslands närhet kan göra det självständigt. Ahlanders bok blir därför också en hyllning till Finland, också när han som erfaren diplomat ser bristen på erfarenhet, insikt och omdöme hos dess politiska ledning. Mannerheim hade däremot som rysk gardesofficer under tsartiden sett storpolitik inifrån.

I sitt framträdande var Mannerheim monumental. Hans personlighet gjorde Finland större än det faktiskt var. Hans utstrålning var oemotståndlig. Till och med Adolf Hitler böjde sig för den. Ahlander berättar också om en gripande händelse, när Mannerheim som gammal, böjd och sjuk besökte La Scala i Milano. När han trädde in i salongen reste sig hela publiken och applåderade.

4 mars 1946 skrev Mannerheim sin avskedsansökan som president. Han hade då till sist lotsat Finland ut ur andra världskriget. Statsminister Paasikivi läste upp hans skrivelse i radio och tillfogade själv orden: ”Ingen annan kunde utföra detta uppdrag, ty ingen annan åtnjöt såsom han folkets stora flertals förtroende. Finlands folk skall icke glömma de utomordentliga tjänster han gjort fäderneslandet.”

Det var inte bara Finlands folk som gav Mannerheim sitt förtroende, det var många stora statsmän världen över. Dag Sebastian Ahlander skriver: ”Mannerheim var Finlands enda trumfkort.”

”... vad i all världen skall det bli av Gustaf”, skrev en gång hans mor. Hans liv och gärning visar oss än en gång att historien är berättelsen om det oförutsedda. Dag Sebastian Ahlander rycker med oss i den berättelsen.

